

175. ▶ PATKÓ KÁROLY (1895-1941)

Száműzöttek, 1921

Olaj, vászon, 90x75 cm
Jelezve jobbra lent: Patkó 921

Kezdő ár: 10 000 000 Ft / 31 746 EUR
Becsérték: 18 000 000 – 22 000 000 Ft
Estimated value: 57 143 – 69 841 EUR

KIÁLLÍTVA:

▶ Patkó Károly festőművész és Schönbauer Henrik szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Belvedere Galéria, Budapest, 1922. február – március, katalógus: 7.

REPRODUKÁLVA:

▶ Árkádia tájain. Szőnyi István és köre 1918-1928. szerk: Zwickl András. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2001. katalógus: 19.

1
2

1. Luca Signorelli: Madonna gyermekkel, 1490
Uffizi, Firenze

2. Michelangelo : Guggoló fiú, 1530
Ermitázs, Szentpétervár

ÁRKÁDIA

Az első világháború után megjelenő művészek egy csoportja, a Szőnyi István nevével fémjelzett Szőnyi-kör –Aba-Novák Vilmos, Patkó Károly, Korb Erzsébet - tagjainak festészete szorosan kapcsolódott az antik szobrászatot is alapul vevő itáliai reneszánsz művészethez. Pályatársai közül Patkó kötődött legjobban a klasszikus művészethez, az 1920-as évekbeli alkotásain jól látható, hogy tudatosan használta az itáliai nagymesterek kompozíciós elveit, valamint formai megoldásait. A korszakból származó egyes alkotásain a késő reneszánsz és manierista festészet, illetve szobrászat közvetlen hatását figyelhetjük meg. A témaválasztás mellett számos esetben a mozdulat, illetve a testtartás is azonos Patkó festményein, valamint az itáliai klasszikus alkotásokon.

Jelen festményünkön is a cinquecento erőteljes hatását láthatjuk. A spirális felépítésű, csavarodó testek a manierista szobrokra jellemző figura serpentinata klasszikus megoldását idézik. Hasonló kompozíciós megoldással találkozhatunk például Luca Signorelli egyik művének háttérében is; a térdeplő, guggoló aktok pedig Michelangelo szobrászatának ismeretéről tanúskodnak.

SZÁMŰZÖTTEK

„A Szőnyi kör művészetében a semleges vagy derűs hangulatú ábrázolások mellett azonban jóval nagyobb hangsúlyt kapnak a tragikus mitológiai történetek. Ezeken az alkotásokon az emberi test, elsősorban női aktok váltak a formai, illetve kompozicionális kísérletek színterévé.”¹ Patkó több ízben is a görög mitológia egy-egy történetét választotta festményeihez (Niobé, 1923). Kompozícióiról azonban általában hiányoznak a klasszikus ikonográfiai kellékek, az 1926-ban készült Danaé például a megszokott toronyszoba helyett nagybányai miliőben ábrázolja.

A festményen látható, három női alak feltehetően három testvért jelenít meg: Agauét, Szemelét és Inót, akik Kadmosznak, Théba alapító királyának és Harmonia istennőnek a lányai voltak. Agaué fia, Pentheus, Théba uralkodója nem nézte jó szemmel, hogy anyja és annak testvérei Dionüszosz követőivé váltak, így betiltotta a bor istenének tiszteletét. Dionüszosz bosszút esküdött, és büntetésből a mámoros állapotban lévő bakkhánsnók kezébe juttatta Pentheuszt. Pentheus fejét saját anyja, Agaué tépte le, tébolyult állapotában azt hitte, egy oroszlán van a kezei közt. A három testvért ezután száműzték Théba városából. A történetet Euripidész Bakkhánsnók című művében dolgozta fel mely a *„legtöbbet vitatott és magyarázott alkotásai közé tartozik.”*² A dráma évszázadokon át népszerű téma volt a nemzetközi festészetben.

ZÖLD KORSZAK

A festmény készültkor Patkó festészete jelentős stílári változáson ment keresztül. Míg az 1920-ban készült alkotásait a hideg kékek és az erőteljes kontrasztok uralkodják, addig az 1921-ben készült Száműzötteken már puhábbak a fények, a kék helyett a zöld dominál, az éles, hideg fény-árnyékok helyett pedig az aktok szinte arany-barnán tündökölnek. Az izzó zöldek és mályva reflexek kontrasztjára épülő festmény az Árkádia ciklus korai időszakának kiemelkedő kvalitású, lenyűgöző darabja.

Kelen Anna

3
4
5

3. Patkó Károly, Aba-Novák Vilmos, Bánk Ernő és Nagy Oszkár Felsőbányán, 1925.

4. Patkó Károly: Niobé, 1923. magántulajdon

5. Patkó Károly: Danaé magántulajdon

1 Árkádia tájain. Szőnyi István és köre 1918-1928. szerk: Zwicikl András. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2001. 145. oldal
2 Falus Róbert: Az antik világ irodalmi. 2005. 140.

